

**Изменения в законодателството -
свобода или людоедство
Александър Кашъмов, ПДИ**

На 20 декември, в сутрешния блок на БНТ, някакъв гържавен служител обясняваше разпадено каква е ползата за обществото ни от въвеждането на престъпен състав в Наказателния кодекс (НК) за разгласяване в чужбина на неверни или грубо изопачени обстоятелства, които уронват „достойнството на българския народ или гържава“. Поканен от водещия да даде пример за такова деяние, той веднага се сети за поставяните въпроси за участието на страната ни в атендата срещу папа Йоан Павел II. Нищо, че някои хора се съмняват в идентичността на понятията „български народ“ и „гържавна сигурност“!

Ние пък можем да продължим мисълта на господина с други примери. През 2003 г. журналисти от радио „Дарик“, явно с „престъпно“ съзнание, се опитаха „нахално“ да поставят въпроса за гражданството на министър-председателя, чието изясняване е свързано с конституционната легитимност на избора му. Ако подобни въпроси или предположения прехвърлят границите на гържавата, най-после ще може да се реализира наказателната отговорност, която журналистите заслужаваха още тогава, ама - пусто, престъпният състав на „хулиганството“ се оказа малко неудобен за случая.¹ И филмът на ВВС „Да купиш игрите“ си мисля, в крайна сметка, че урони престижа на българския народ и гържава пред цял свят, и независимо че представи истината (естествено, със забранени средства, според Върховната касационна прокуратура), можем да се замислим дали пък туй не е едно изопачение, и то - грубо, на обстоятелствата. Щото то не може работите да се гледат само от един ъгъл!

Като се замисля и по-широко, се чудя, дали пък не е обидна за достойнството на българския народ, ако някой заблуден индивид не иска да признае какво величие е да си пиеш питието в черепа на врага. Или ако смята богомилството за една от най-постните християнски ереси, вместо за титанично достижение на духа на българския народ. То всякакви въпроси за идентичността на народа ни ще могат да се впишат в престъпния състав. За обидата към гържавата пък какво да говорим - тук ще редят на опашка за затвор критиците на едни или други политики, политици, проектозакони и управленски дейности. Само да посмеят да не представят нещата както ги виждат органите на досъдебното производство като „не-изопачени“!

Явно юристите от Министерството на правосъдието са се сетили

продължава на стр. 2

¹ В Софийската районна прокуратура беше образувана предварителна проверка.

ТЕМИТЕ В БРОЯ:

Изменения в законодателството - свобода или людоедство

Съдебни дела по Закона за достъп до обществена информация - част трета

От съдебната зала:

Осъдиха кмета на Тутракан по ЗДОИ

Наблюдение на практиките:
Четири услуги на едно гише ползват граждани и фирми в Габрово

Приключение със заявление:
Пазарлъци за информация

Новини

(Случаи) БЕЗ КОМЕНТАР

Журналисти наградиха Кметове на общини в Ямболско

В началото на 2006 г. от печат ще излезе новата книга на ПДИ „Съдебни дела по Закона за достъп до обществена информация. Сборник. Трета част.“

продължава на стр. 4

за *Наказателния закон* от 1896г.,² но не и за чл.39, 40 и 41 от Конституцията от 1991 г., изтъкнати от Конституционния съд по следния начин:

*„Свободата на словото представлява един от фундаменталните принципи, върху които се гради всяко демократично общество, и е едно от основните условия за неговия напредък и за развитието на всеки човек. Тя важи не само за "информация" или "идеи", които намират благоприятен прием или не се считат за обидни или са приемани с безразличие, но също така и за тези, които обиждат, шокират или смущават държавата или която и да е друга част от населението. Такива са изискванията на плюрализма, толерантността и търпимостта, без които едно "демократично общество" не би могло да се нарече такова“.*³

Впрочем не само свободата на словото, но и свободата на информацията не е много на почит у нас в последно време. Ще се възползвам от липсата понастоящем на престъпен състав за обидна на държавата, за да се спра на някои унициативи за законодателни промени, които отразяват същата потресаваща нечувствителност към свободата на информацията, както и към тази на словото.

Проектозакон за МВР

С внесеня през септември тази година правителствен проектозакон за МВР се предложиха две проблематични за свободата на информацията разпоредби - според едната - цялата информация в министерството ще бъде класифицирана (чл. 155), а според втората - то ще може да събира чувствителни данни за гражданите (чл. 158). Веднага можем да се запитаме с необходимата доза ирония така ли силовото ведомство ще се бори с корупцията, включително и в собствените си редове? Проектът е пред второ четене в Народното събрание, с притеснителни шансове да бъде приет, както си е.

Изменения в Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности

Опитите за обезсмислянето на този закон са системни. През 2004 г. по правилото „крачка напред, две назад“ се разшири кръгът на публичните фигури, които декларират имуществата по този закон, но пък се въведе забрана да се разгласява без тяхно съгласие информация, конкретизираща имуществата. По същата схема, със сега внесеня правителствен проект за изменение и допълнение на закона, се предоставя право на всеки гражданин на достъп до регистъра, което е добре, и се разширява споменатата забрана за разгласа на имуществата им за минал период (2000 - 2004 г.), та да не би нещичко случайно да стане обществено известно. А ролята на този закон все пак е да могат гражданите да сравнят настъпилите промени в имущественото състояние на управляващите. Проектът още не е гласуван на първо четене.

Изменения в Закона за защита на личните данни

Със законопроекта на Министерския съвет за изменение и допълнение на закона се предложи чл. 5а, според който „обработването на лични данни, свързани с престъпления, административни нарушения, присъди по наказателни дела, решения по административни дела и мерки за сигурност, се извършва само от или под контрола на съответните компетентни органи“. Доколкото обработването на данни включва и тяхното разпространение, журналистите си зададоха резонния въпрос дали ще могат свободно да публикуват информация, свързана с престъпността, отделни престъпления и нарушения и свързаните с тях досъдебни и съдебни производства.

С друго изменение в закона (чл.35) се предложи достъпът до публичните регистри и до обществена информация да не е свободен, а да зависи от съгласието на третото лице, с което са свързани данните. Най-възмутителното е, че

продължава на стр. 3

² Впрочем заявлението на участника в предаването, че текстът е заимстван от този закон, не отговаря на истината. В *Наказателния закон* не се инкриминира уронването на „достоинството на българския народ или държавата“.

³ Решение № 7/ 1996 г. по дело № 1/ 1996 г. Цитираният текст възпроизвежда тълкуването на Европейския съд за правата на човека в редица негови решения по чл.10 от Европейската конвенция за правата на човека.

тези текстове бяха внесени през есента дебелоочно и без промяна дори в някоя буква, независимо че през пролетта бяха широко критикувани от медиите и гражданските организации.

Критичното становище на Програма Достъп до Информация по тези промени беше взето предвид и изцяло съобразено при приемането на окончателния текст на законопроекта, като чл.5а отпадна изцяло, а за достъпа до обществена информация и публични регистри остава досегашният режим.

Изменения в Закона за достъп до обществена информация

Във внесеня наскоро от ДСБ законопроект се предлагат изменения, които в значителната им част не засягат юридическите гаранции за достъп до информация, а вида, в който се поддържат файловете на администрацията. Стои въпросът това ли беше наболелият въпрос, след като внесенят още през 2001 г. законопроект за изменение и допълнение на закона, който щеше да го направи по-съвременен и демократичен, така и никога не беше приет или дори внесен за гласуване на второ четене в предишния парламент. Макар че законът не беше изменен, някой системно уверява Европейската комисия в обратното, защото тя за пореден път отчете през октомври 2005 г. тази „позитивна стъпка“ на България. Тези несъстояли се промени, гласувани единодушно на първо четене през 2003 г., бяха напълно забравени.

Положително трябва да се оцени предложението за изменение и допълнение на закона, с което държавни предприятия и търговски дружества с повече от 50% държавно или общинско участие ще бъдат задължени да предоставят информация.

Проектозакон за търговския регистър

Положителната стъпка с този проект, който е все още в начален етап, е качването на търговския регистър в Интернет. Безпокойство създава обаче текстът, според който справки щели да се правят само по име и номер на търговеца. Как тогава ще бъдат показвани позициите на определени хора в различни фирми или проследявани връзките между дадени лица? Тези възможности за прозрачност на бизнес дейността на управляващите и въобще на бизнеса, с цел по-голяма сигурност на стопанския сектор, трябва да бъдат гарантирани.

Изводите

Поне пета година управляващите усърдно разглеждат темите за прозрачността и борбата с корупцията като две несвързани помежду си неща. Стратегиите за борба с корупцията не включват темата достъп до информация, нито се търсят обществени дебати по тези проблеми.

Когато започнаха промените у нас и в другите страни от Централна и Източна Европа, на дневен ред беше поставен въпросът за отчетността и откритостта на държавните институции. Той стоеше особено остро след тежката криза през 1996-1997 г., довела до фалити на банки, хиперинфлация и масово обедняване на населението до ниво на заплати от по 2-3 долара месечно. Сега, близо десетилетие по-късно, основен проблем си остава порядъчността на управляващите, предвидимостта на управленските действия, прозрачността на управленските политики и публичното им обяснение, наречено отчетност.

Решаването на тези проблеми може да стане единствено по пътя на ежедневното публикуване на максимална информация от публичните институции и посредством положителни промени в законодателството за достъп до обществена информация. Определени категории информация трябва да бъдат изрично обявени за публично достъпни, като държавните договори например. Трябва да се вземат мерки за намаляването на обема на класифицираната информация, с цел свеждането ѝ до действително нуждаещата се от защита.

Всичко това някак не се случва. Вместо това се случват други неща - каквито ги виждаме в изброените по-горе проектозакони. Да не говорим за цитираното примитивно предложение за изменение в НК, което няма да е чудно, ако бъде последвано от предложение да се премахнат и други достижения на цивилизацията, освен свободата на словото. Вече разбрахме осезателно, че си имаме много хубав чл.12а от НК, който разрешава на полицията да превиши необходимите мерки и да лиши човек от живот „по непредпазливост“. Какво следва, разрешаване на люгоедството ли ...? Изобщо, преди да застанем на перона и да чакаме влака за Брюксел, не трябва ли да се вземем в огледалото - човек или звяр?

Съдебни дела по Закона за достъп до обществена информация - част трета

В началото на 2006 г. от печат ще излезе новата книга на ПДИ „Съдебни дела по Закона за достъп до обществена информация. Сборник. Трета част“. В ЗДОИ не е предвидено създаването на независима институция, която да осъществява контрол по прилагането му. Поради това у нас съдът продължава да бъде единственият гарант за защитата на правото на гражданите на достъп до информация. Чрез съдебните решения не само биват разрешавани спорове за достъп до информация, но получават тълкуване и редица неясни разпоредби от закона. Именно по тази причина практиката по делата за достъп до информация представлява интерес и за тези, които прилагат закона, и за тези, които упражняват правата си по него.

Настоящият сборник, както и предходните два, е разделен на две части - коментарен текст, разглеждащ въпросите, възникнали в съдебната практика през последната година и половина и публикация на документите по 10 съдебни дела. Както в предишните две книги, и тук е налице стремежът чрез публикуване на по-голям брой документи по конкретните дела (писмени защиты, протоколи от съдебни заседания и т.н.) да бъдат представени в цялост становищата на страните и мотивите на магистратите за крайните съдебни актове.

Коментарната част на книгата е посветена на въпросите, свързани с търсенето на информация от граждани, неправителствени организации и журналисти; с формулирането на искането за достъп до информация; със съществуването на информацията и съобразяването от страна на администрацията с предпочитаната от заявителя форма на достъп. Разгледани са още въпросите за подсъдността на жалбите срещу решенията за отказ за предоставяне на информация, решаването на делата за достъп до информация по същество и изпълнението на съдебните решения.

Значителна част от коментарите в книгата са свързани с анализ на съдебната практика по ограниченията на правото на достъп до информация - гържавна, служебна и търговска тайна, както и ограничението, свързано с

подготвителните документи. Отбелязано е и развитието на практиката по чл. 41 от ЗДОИ - при отказ за предоставяне на информация на основание класифицирана информация, представляваща гържавна или служебна тайна, съдът да изиска информацията от органа и след като я прегледа в закрито заседание да се произнесе както по законосъобразността на маркирането с гриф за сигурност, така и по законосъобразността на отказа да се предостави достъп.

В следващите редове представяме на вниманието ви кратка извадка от книгата - текст, който описва делата за достъп до информация, водени от журналисти:

Търсене на информация от журналисти

Непосредствено преди и след приемането на ЗДОИ някои от журналистите, с които екипът на Програма Достъп до Информация се срещаше, бяха скептични относно ползата от закона. Дори имаше мнения, че той ще ограничи правото им да получават информация, тъй като предвижда процедура и срокове за отговор на заявленията.¹

Картината, която се наблюдава в момента, е радикално различна. Журналисти дори от най-влиятелните печатни и електронни медии ползват редовно ЗДОИ. Също така те водят и съдебни дела срещу отказ да им се предостави информация, при това със сериозен успех. По правило тези дела са широко отразени в една или повече медии и имат важно значение за промяната на практиките в съответните институции в посока по-голяма отвореност към гражданите.

Първата жалба на журналист срещу отказ по ЗДОИ е тази на Алексей Лазаров от в. „Капитал“ през 2001 г. Беше оспорен аргументът на Министерския съвет, че стенограмите от заседанията му по начало попадат в едно от ограниченията на правото на достъп, предвидено в чл. 13, ал. 2, т. 1 от ЗДОИ. Успехът на журналиста беше стимул и за други негови колеги да предприемат съдебна битка за прозрачност на институциите на власт.² Васил Чобанов от радио „Нова Европа“ подаде жалба срещу отказ на МС да предостави стенограма от друго свое заседание в началото на 2003 г. През 2004 г., след законното

продължава на стр. 5

¹ Оказва се, че сходна реакция на журналистическите гилдии при приемането на законите за свобода на информацията се наблюдава в редица страни в Централна и Източна Европа и в Латинска Америка.

² Материалите по делото са публикувани в „Съдебни дела по Закона за достъп до обществена информация“, изд. Програма Достъп до Информация, София 2002, с. 149

установяване на публичността на заседанията на Висшия съдебен съвет (ВСС) и последвалия отказ на съвета да допуска до тях желаещите журналисти, Чобанов заедно с колегите си Богдана Лазарова, Петя Владимирова и Елена Енчева³ се обърна за защита към Върховния административен съд. Освен с позитивното решение на ВАС, изпълнено от ВСС, случаят остава в историята и като първото дело за защита на правото на информация, съвместно заведено от журналисти от различни медии.⁴

За защита на правото си на достъп до информация към съда се обърна и Христо Христов⁵ от в. „Дневник“, чието журналистическо разследване по случая около убийството на писателя Георги Марков в Лондон през 1978 г. срещна пречки заради отказите на министъра на вътрешните работи и директора на националната разузнавателна служба. Успешно завършилото дело срещу отказа на първия и отпечатването на книгата на Христов „Убийте Скитник“, придобила за изключително кратко време международна известност, са поредното послание към гражданите да отстояват правото си на достъп до информация.

Зоя Димитрова от в. „Монитор“ поиска от президента на България информация от доклада на службите за сигурност по повод участието на български фирми в търговия с Ирак по програмата „Петрол срещу храни“. Последвалият отказ се обжалва в съда. Друг емблематичен случай беше обжалването през 2003 г. от електронното издание „Всеки ден“ на отказ на Министерството на външните работи да предостави дипломатическите ноти, разменени между България и Испания през 1970 г. относно статута на премиера Симеон Сакскобурготски. След решение на Софийския градски съд нотите бяха предоставени.

ЗДОИ се ползва от журналисти в работата им в съответния ресор. Законът се оказва ефективно средство, за да се изисква от съответните институции да поддържат постоянна практика на откритост. Павлина Трифонова, репортер от в. „24 часа“, отразяващ дейността на

правителството, публикува цикъл от материали относно разходите на министрите за командировки в чужбина. Внезапно, през 2004 г., практиката на Правителствената информационна служба да дава подобна информация се замени с отказ. Той беше обжалван и след съдебно дело, разващо се на публичност, правителствената дирекция беше осъдена да предостави искания достъп, което и стори. Сходна е историята на Таня Петрова от в. „Сега“, която получи отказ на достъп до разрешенията за надпланов прием на ученици в елитните гимназии, подписани от министъра на образованието. ВАС отмени отказа и Министерството на образованието предостави частичен достъп, заличавайки имената на децата и родителите им от съответните документи.⁶

Не само журналисти от централните медии подават жалби срещу откази по ЗДОИ. През 2003 г. Дияна Бончева от в. „Тунджа“ потърси съдебна защита в два случая. В единия Върховният административен съд отмени отказ на председателя на Сметната палата да предостави информация от публичния регистър на имуществата на лицата, заемащи висши държавни длъжности.⁷

Ползването на ЗДОИ от журналисти и най-вече воденето на съдебни дела от тях е сериозен стимул за прилагането на закона. Институциите се насочват към изпълнение на задълженията си, за да се застраховат срещу постоянна критика. Гражданите пък научават чрез медиите за правото на достъп до информация и неговата мощ, което ги окуражава да го упражняват. В крайна сметка резултатът е натиск за прозрачност на управлението. Допълнителен резултат е консолидирането на медиите и журналистите в случаи на законодателни промени, касаещи правото на достъп до информация и неговите ограничения, т.е. те категорично са приели това право като част от свободата на словото и се застъпват срещу опитите за влошаване на регламентацията му.

³ Съответно от „Дарик“ радио, вестник „Дневник“ и вестник „Сега“.

⁴ Четиримата журналисти бяха удостоени с награда „Златен ключ“ на церемонията за Деня на правото да знам през 2005 г., организирана от ПЦДИ.

⁵ Журналистът бе награден от ПЦДИ със Специалната награда за цялостен принос в областта на достъпа до информация по повод Деня на правото да знам през 2005 година.

⁶ Решение № 9130/04 г. по а.г. № 4544/04 г. на ВАС, Пето отделение.

⁷ Решение № 3508/04 г. по а.г. № 10889/03 г. на ВАС, Пето отделение.

Осъдиха кмета на Тутракан по ЗДОИ Йордан Георгиев, координатор на ПДИ, Силистра

Окръжният съд в Силистра взе първото в историята си решение по ЗДОИ по повод действие на градоначалник, в случая - кметът на Община Тутракан - инж. Георги Георгиев. Журналистката Калина Грънчарова от в. „Тутракански глас“ спечели дело по повод мълчаливия отказ на кмета да предостави обществена информация. Съдебен състав с председател Виолета Александрова се произнесе в полза на журналистката след близо месец размисъл.

Как започна всичко?

На 11 април т. г. Калина Грънчарова регистрира в администрацията на общината заявление за достъп до обществена информация, с което иска копие от последния одит на общината, извършен от териториалната дирекция на Агенцията за гържавен вътрешен финансов контрол (АДВФК). Журналистката имала сведения, че въпросният одит бил факт още в началото на 2005 година. След законния 14-дневен срок, не е получен отговор от кмета Георгиев.

Какво се случи в съда?

На 3 май Грънчарова отправя жалба до Окръжен съд Силистра срещу мълчаливия отказ. В нея журналистката твърди, че има достоверни сведения, че документът съществува и иска от съда да отмени отказа на кмета като изрично го задължи да ѝ предостави копие от одита на общината.

На 21 септември делото „Грънчарова срещу кмета на Тутракан“ беше разгледано. Като допълнение на защитата е представено становище по жалбата от адвокат Александър Кашъмов от Програма Достъп до Информация.

В своя защита, кметът твърди, че предметът на заявлението не е формулиран достатъчно конкретно и това е причината, поради която той не е могъл да отговори.

Решението на съда излиза на 17 октомври. Магистратите приемат мотивите на журналистката и считат жалбата за основателна. В решението си съдът отбелязва, че ако кметът Георгиев беше спазил закона и беше

поискал от заявителката да уточни заявлението си, той щеше да си спести срещата си с магистратите.

Happy end?

На 1 декември Калина Грънчарова отново подава заявление за достъп до обществена информация до кмета на Тутракан. В него журналистката, съобразявайки се с препоръките на съда, отново иска копие от окончателния доклад по одита на общината, изготвен от АДВФК. Отговорът на кмета все още се чака.

И още за достъпа до информация в област Силистра

Заради описания неправомерен мълчалив отказ, Община Тутракан бе сред номинираните за награда в категорията „Институция, която не изпълнява задълженията си по ЗДОИ и нарушава правата на гражданите“. Наградата се връчва ежегодно на 28 септември - Международен ден на правото да знам.

Миналата година същата участ имаше Община Силистра, най-голямата община в областта. Тогава журналистката от в. „Успех“ Росица Стефанова, „шампионка“ по брой подадени заявления за достъп до информация, получи грамота в категорията за гражданин, най-активно търсил информация. Журналистката Росица Лечева и общинският съветник Пламен Дачев (журналист в радио „Рая“) са другите „отличници“ в Силистренско, ползващи активно ЗДОИ в своята практика.

В Силистра досега само гражданинът Костадин Димитров е успял да „пребори“ администрацията пред съда, защитавайки правото си на информация.

Друг активен „търсач“ на информация в област Силистра е Младежкия образователен център „Диалог - Силистра“ с председател психоложката Таня Демирова. Сдружението е едно от НПО-тата, преминали през специално обучение по свобода на информацията и получили сертификат за обучители по същата тема.

Четири услуги на едно гише ползват граждани и фирми в Габрово

Петър Симеонов, координатор на ПДИ, Габрово

Четири комплексни услуги на едно гише ползват граждани и фирми в Центъра за услуги и информация на общинската администрация в Габрово от началото на октомври. Пакетът административни екстри включва издаване на разрешение за търговия с тютюн и тютюневи изделия; категоризиране на заведения за хранене, развлечения и настаняване; издаване на разрешения за таксиметров превоз на пътници и стикери с холограма на таксиметрови автомобили и издаване на удостоверения, че даден имот не е общинска собственост.

Нововъведението стана факт, благодарение на успешно финализирания от Фондация за реформа в местното самоуправление и Община Габрово проект „Интегрирано административно обслужване на местно ниво“. В рамките на тази съвместна инициатива е изградена официална електронна връзка за комуникация и обмен на информация и услуги с областна администрация, както и с регионалните институции окръжен съд, районно управление „Социално осигуряване“, Териториална данъчна дирекция, която позволява осигуряването на споменатите четири комплексни услуги, без да се налага гражданите да посещават всяка една по отделно. Част от издаваните документи могат да бъдат използвани и в други случаи по искане на гражданите или фирмите като например - удостоверение за наличие и липса на задължения по чл.36, ал.7 от ДПК; удостоверение за актуално състояние на фирма; удостоверение, че фирмата не е в производство по несъстоятелност; удостоверение, че фирмата не е в производство по ликвидация; удостоверение, че даден имот не е актуален като държавна собственост; удостоверение за отсъствие на осигурителни задължения.

С въвеждането на услугите на едно гише е постигнато значително облекчаване тежестта на изискванията по регулаторните режими за бизнеса, намаляване на бюрократичните процедури, времето и разходите за извършване на услугите, увеличаване ефективността на рабо-

мата на администрациите и удобството за гражданите и бизнеса, отчитат в Община Габрово. За месец и половина след въвеждането на новия модел административно обслужване информационният център е предоставил 37 комплексни услуги на граждани и фирми. От скоро е създадена електронна връзка и с кметството в габровското село Домино, което позволява на неговите жители да ползват услугите на Габровския общински информационен център, без да се налага да пътуват до областния град. Планира се изграждането на електронни връзки и с останалите кметства в габровска община. „Вижданията и целите ни за близкото бъдеще включват разширяване на списъка на предоставяните комплексни услуги, което от своя страна ще изисква сключване на споразумения и с други институции. Стремешт ни е да добием опит, който да се мултиплицира, а също така да се изследват възможностите за отдалечено подаване на документи както в он-лайн режим, така и по всякакъв начин, който да бъде удобен за гражданите на общината“, казва секретарят на Община Габрово Драгомир Николов.

Центърът за услуги и информация в Община Габрово е един от първите информационни центрове, създадени в България. Той е открит официално на 17 май 1999 година и има шестгодишна традиция в модерното обслужване на гражданите и бизнеса. Центърът предоставя пакет от 76 административни услуги и осъществява електронен обмен с областна администрация и останалите общини от областта.

Информационният център в община Габрово

Интересът

Тържището - това е място познато, като най-удачно за търговия, срещи и контакти. А е знайно още, че където има контакти, там неминуемо има и конфликти. Та точно с конфликтите си е печално известно видинското тържище. Тези конфликти избухват със страшна сила винаги, когато иде реч за нещо ново, което ще се изгражда на видинския пазар. Защото във Видин от години измененията в района на пазара се свързват с някаква далавера. Затова и по избори за местни органи на власт в крайдунавския град темата „пазар“ се вади във вид на компромат срещу някой от кандидатите в опит някой друг кандидат да си направи положителен PR.

Но това е една друга тема. А понеже тържището е общинско, време е да се разбере, че информацията за него е публична. И независимо от всички причини и поводи тази информация да бъде търсена, то тя трябва да бъде получавана. И то във вида, в който е поискана - така повелява Законът за достъп до обществената информация (ЗДОИ).

Приключението

Заявленията за достъп до обществена информация, касаеща видинския общински пазар, са най-многобройните в архива на местната община. Всички те завършват по един и същи начин: „Желаем да получим исканата от нас информация в следната форма: на хартиен носител“. Всички, иначе в срок дадени, отговори на община Видин, подписани от кмета на Видин - г-р Иван Ценов, също завършват по един и същи начин: „...Ви уведомяваме, че можете да се запознаете с исканата информация в Община Видин. За допълнителна информация се обръщайте на телефон 216-326“.

Защо, питат заявителите, които са членове на „Сдружението на търговците на „Общински пазар“ - Видин“, след като ние сме посочили, че искаме на хартия?“ На този въпрос от кметството на горепосочения телефон ги препращат към правен отдел, откъдето пък им отговарят, че нямали техническа възможност да предоставят исканата информация на хартиен носител и затова ги канят в кметството, за да

се запознаят с нея на място. Заявителите пък не отиват, а продължават да настояват да получат копие от подробния устройствен план на централния общински пазар - Видин и районите на предстоящата реконструкция, одобрили от архитектурния съвет към общината. И продължават да питат - колко са необходимите и осигурени средства за това и до какъв етап биха стигнали, проведени ли са търгове за петната (не масите) в общинския пазар през последната година, съгласно чл.14 от Закон за общинската собственост (ЗОС), в това число и навесите от към улица „Търговска“, и ако има такова досега, в кои средства за масова информация са публикувани.

Централният общински пазар - Видин

Развързката

Въпросите са прости и при добро желание би могло да им се отговори в рамките на няколко часа - достатъчно е един чиновник да получи задачата да отговори на едно такова заявление и едно техническо лице (секретарка) да снима на копирната машина подробният устройствен план. Тогава в общественото пространство на и без това западния икономически Видин не биха витаели духовете на предполагаеми корупционни практики. И пазарът би бил по-красив и по-удобен и за търговците, които работят там всеки ден, и за клиентите. Разлика ще има и в това за какво си говорят хората на този пазар - темата вече няма да е корупцията на тържището, а бъдещо ново строителство, което би облагородило още повече средата на и около пазара.

Последни за годината обучения на ПДИ

Трето и последно за годината обучение за неправителствени организации на тема „Свобода на информацията“ проведе Програма Достъп до Информация. Представители на „Център за независим живот“, „Сдружение на търговците на Общински пазари - Видин“, екологично сдружение „За Земята“ и Българска национална асоциация на потребителите се срещнаха на 12, 13 и 14 декември 2005 г. в офиса на ПДИ. Участниците решаваха хипотетични казуси, свързани с прилагането на Закона за достъп до обществена информация, участваха в симулация на съдебен процес и представиха свои казуси по време на срещата. Лектори в обучението бяха Александър Кашъмов, Фани Давидова, Кирил Терзийски и Дарина Палова от ПДИ.

Александър Кашъмов и Кирил Терзийски представиха Закона за достъп до обществена информация и произтичащите ограничения на правото на достъп от Закона за защита на личните данни и Закона за защита на класифицираната информация на учебен семинар, организиран от фирма „СиКон Груп“ на 13 декември в хотел „Света София“ в столицата. Участници в обучението бяха секретари на общини и юристи в администрацията.

Гражданска или полицейска гържава

На 14 декември 2005 г. Александър Кашъмов, ръководител на правния екип на Програма Достъп до Информация, бе един от събеседниците в публичен дебат на тема „Гражданска или полицейска гържава“. Дебатът бе организиран от Център за култура и дебат „Червената къща“, с подкрепата на Демократичната комисия към Посолството на САЩ в България. Още веднъж беше представено критичното становище на Програма Достъп до Информация за недемократични текстове в проектозакона за Министерството на вътрешните работи. Становището, представено в Народното събрание, беше подкрепено и от други неправителствени организации.

Ограниченията на свободата на информация бяха обсъждани в Молдова

„Информация ограничена за достъп. Преобладаващ обществен интерес“ бе темата на конференция, която събра представители на гържавните институции, неправителствени организации и журналисти от Молдова. На 13 и 14 декември 2005

г. експерти по достъпа до информация от България, Естония и Холандия взеха участие в двудневния форум, на който бяха обсъдени ограниченията на свободата на информация и надделяващият принцип на обществен интерес при предоставяне на информация. Г-жа Гергана Жулева, изпълнителен директор на Програма Достъп до Информация, участва като експерт на Съвета на Европа. Конференцията бе организирана от молдовската организация Access-Info Center, със съдействието на Съвета на Европа.

Аржентинският проектозакон за достъп до информация бе изтеглен от Парламента

Това съобщиха Марта Формело от Асоциацията за човешки права, член на Мрежата на защитниците за свобода на информацията. Проектозаконът за достъп до информация в Аржентина изгуби парламентарен статус, след като бе отхвърлен от Конгреса на латиноамериканската гържава. В този си вид проектът предвиждаше предоставянето на информация да става след посочване на интерес от страна на заявителя, което противоречи на международните принципи на свобода на информацията. Въпреки това, две важни събития показват, че правната обстановка по отношение на достъпа до информация в Аржентина се подобрява. Прокурорът, който разследва нарушения в гържавната администрация, за пръв път повдигна обвинение срещу юриконсулти от транспортното министерство за отказ на информация. Служителите са отказали да предоставят информация относно размера на събраните пътни такси. Освен това аржентински окръжен съдия за пръв път отсъди в полза на търсещите информация. Решението е взето на основание на президентски декрет за достъпа до информация, който бе приет през 2005 г. В същото време, на 12 декември излезе доклад на *Правна инициатива на Отворено общество*, според който индиректната цензура и манипулацията на медиите е основен проблем в Аржентина.

Вместо „Златен ключ“

Наградата в конкурса „Ако е обществено, не трябва да е тайно“, организиран от Асоциацията за човешки права, *Правна инициатива на Отворено общество* и Британския съвет в Аржентина е едноседмично обучение във Великобритания, съобщиха електронното издание на Международната журналистическа мрежа. Този конкурс е част от кампанията за свобода на

продължава на стр. 10

информацията на колегите от Аржентина. Практикуващи журналисти и студенти по журналистика ще се състезават в отделни категории за публикацията на материали, подготвени на базата на информация, получена със заявление за достъп до информация. В България *Програма Достъп до Информация* връчва „Златен ключ“ за журналистическа публикация или предаване, подготвено въз основа на информация, получена по процедурата на Закона за достъп до обществена информация, на 28 септември - Ден на правото да знам.

Холандия с нов Закон за свобода на информацията

През пролетта на 2006 г. холандският министър на реформите в правителството, г-н Александър Пехтолд, ще внесе законопроект за нов Закон за свобода на информацията. Това обяви самият той в Парламента на 1 декември 2005 г. Инициативата е в резултат на внесен меморандум от страна на депутат от партията „Зелено ляво“. Меморандумът е подготвен въз основа на доклада „Да отвориш стрига“ на Роже Флюгелс, независим експерт по проблемите на достъпа до информация в Холандия. Докладът съдържа 40 проблемни зони в закона, както и предложения за тяхното премахване. Сред тях са предложения за промени в текста на действащия от 25 години закон, поправка в инструкциите на изпълнителната власт към служителите в конкретните институции, преразглеждане на правната отговорност в случаите на нарушения при използването на ограничения на свободата на информация. Според мнението на авторите на онлайн изданието *Fringe Spitting* степенята на успешно действие на Закона за свобода на информацията намалява.

Източник на информацията: Fringe Spitting, онлайн издание на Роже Флюгелс и Ян Ван ден Барг.

Инициатива за Закон за свобода на информацията в Нигерия

В Нигерия организацията „Дневен ред за медийни права“ започна кампания за приемането на Закон за свобода на информацията в страната. Проектозаконът, който ще гарантира правото на гражданите на достъп до обществена информация, бе гласуван от Долната камара на Парламента през август 2004 г. За да влезе в действие, проектозаконът трябва да бъде приет от Сената и да бъде одобрен от Президентта на Нигерия. Инициативата на „Дневен ред за

медийни права“ е свързана с укрепването на гражданското общество, което да подкрепи закона, както и за повишаване гражданското съзнание за необходимостта от такъв закон за демократичното развитие на страната. Част от кампанията на организацията е предаването „Свободата на информация за теб“, което се излъчва два пъти седмично по телевизия „Дагос“.

Източник: IFEX (International Freedom of Expression eXchange Network).

ЕИБ най-непрозрачна финансова институция
Европейската инвестиционна банка трябва да промени информационната си политика, за да отговори на европейските стандарти за прозрачност. Това е мнението на експерти по достъпа до информация от организацията Article 19. „Освен с политиката си, ЕИБ е назад и в практиката си по отношение на отвореността, в сравнение с други международни финансови институции“, казва Тоби Мендел, директор на Правната програма на Article 19. Необходимо е ЕИБ да възприеме прозрачността като принцип в управлението, а ограниченията на достъпа до информация като регламентирани изключения. В новата политика трябва да се избегне тенденцията към класификация на някои видове документи и да подготви адекватна стратегия за прилагането на политиката на прозрачност. Оценката на Article 19 е част от общественото обсъждане, организирано от Международната организация Global Transparency Initiative, по проект за прозрачна политика на Международните финансови институции.

Новини от Privacy International: Прегледът на законодателството за свобода на информацията по света намира още читатели

Националният демократичен институт е направил превод на арабски на известния доклад на Дейвид Банисар: *Глобално изследване на свободата на информацията*

Докладът е вече достъпен на английски, руски, а сега и на арабски език, на адрес:

<http://www.privacyinternational.org/foi/survey>.

Очаква се неговото издаване на испански език.

Другата новина от Privacy International е, че Гергана Жулева е избрана за член на Борда на съветниците на международната организация. Това е признание за работата на Програма Достъп до Информация.

(Случаи) БЕЗ КОМЕНТАР
побрани от Дарина Палова, ПДИ

Весела Колега! На всички! И на тези, които търсеха информация, и на тези които отказваха да им я предоставят. Защо и на отказващите? Е, как? Вижте, че може и да е весело и се посмейте с нас!

o *Гражданин на Враца звъни на дежурния в РИОСВ Враца, за да се информира има ли обгазяване на града и ако да - какви мерки трябва да се предприемат. Служител му отговаря кратко - „гледайте си работата“.*

o *Петър Пацев, директор на училището-интернат „Хр. Смирненски“ в с. Балван, отказал информация на кореспондента на в-к „Монитор“ - Иван Георгиев. Колегата попитал дали досега в дома са били настанявани деца с противо-обществени прояви. Повод за запитването е настаняването на малолетна джебчийка, която била екстрадирана от Хърватия и настанена в училището-интернат. Г-н Пацев отговорил, че става дума за класифицирана информация и обяснил, че отговор на този въпрос трябва да даде този, който е разпоредил настаняването. На въпроса кой го е разпоредил директорът отвърнал - „гържавата“!*

o *От фирма "Инжстрой инженеринг", която има сключен договор с Община Варна за почистване на улиците в града при снеговалеж, отказват на репортерите от местните всекидневници информация с каква техника разполага и какви количества пясък и луга са осигурени за зимния*

период на годината. Аргументът е, че такава информация била обявена през есента и нямало смисъл да се тревожат гражданите.

o *Екип на вестник „24 часа“ в Шумен иска среща с директора на РДВР в града полк. Нанов. От шефа е търсена информация за работата на полицията през първото полугодие на 2005 г.: „Обърнете се към Радио Шумен за тази информация, там знаят всичко“, бил лаконичният отговор на полк. Нанов.*

P. S. Ах, как почти забравихме да пожелаем „Весела Колега“ и на онзи находчив заявител¹, който измъчван от дългото очакване на отговор от Софийската районна прокуратура се принуди да напише напомнящо писмо, част от което имаме честта да цитираме:

„През м. м. I и II, 2005 г. редовно ви питах за материалите - твърдите, че не са получени. Опасявам се от възможна манипулация.

Настоявам за мерките Ви и отговор, получени ли са тези материали, защото за по-кратък срок самотна мореплавателка е обиколила света (приложение I²) и е странно ако разстоянието от VI РПУ до СРП се изминава за близо три месеца.

....

Моля, по ЗДОИ да ми бъдат предоставени фотокопия от материалите по преписката в 14-дневния максимален срок или решение за отказ на достъп.“

Весела Колега!

Уважаеми читатели,

Екипът на Програма Достъп до Информация ви пожелава Весела Колега!!!

Пожеланията ни за новата 2006 година са за много здраве, любов, успешна работа и повече оптимизъм.

Идва края на годината. За нас тя беше много успешна. Получихме награди, с които можем да се гордеем. Пожелаваме си още награди, нови проекти и отгаденост към каузата на свободния достъп до информация.

Обръщаме се към читателите на нашия бюлетин. Надяваме се материалите, които ние подготвяме за вас да са интересни - може би не всички, не винаги - но ние продължаваме да се стремим да ви информираме какво става у нас и по света с достъпа до информация вече втора година.

Скоро финансирането на работата на екипа, подготвящ бюлетина, ще приключи. Ето защо решихме да се обърнем към вас с няколко въпроса относно полезността на този бюлетин и възможностите да бъде подкрепено неговото издаване чрез пламен абонамент.

Обръщаме се към вас с молба да отговорите на нашата анкета на адрес:

<http://www.aip-bg.org/bulletin/anketa.php>.

Читателите на бюлетина в момента сте 1046 човека. Много бихме се радвали, ако намерите време да отговорите на въпросите. За нас това е важно.

Още веднъж ви пожелаваме Весела Колега и Щастлива Нова Година!!!

Екип на ПДИ

¹ Това не е човек, който прави заявки, а търсещ информация чрез заявление.

² Приложение 1 е извадка от статия в ежедневник, която описва световния рекорд на жена, предприела самотно ветроходно околосветско пътешествие. За 71 дни 28-годишната мореплавателка изминава около 44 000 км.

Журналисти наградиха кметовете на общини в Ямболско

Дияна Бончева, координатор на ПДИ, Ямбол

Кметовете на Община Стралджа и Община „Тунджа“ бяха отличени от четвъртата власт за добра работа с гражданите и журналистите. По инициатива на координатора на Програма Достъп до Информация в Ямбол - Дияна Бончева, местните журналисти и кореспондентите на национални медии удостоиха с награди кметовете, организирали обществено обсъждане на своите отчетите по повод преполовяването на управленския си мандат. Сред критериите бе и създаването на условия за достъп до информация за гражданите по отношение на общинските дела.

Кметът на Община Стралджа - Митко Андонов получи **символичен ключ**, защото:

- о с отчетите си отключи правото на жителите на общината да знаят какво правят кметът и общинската администрация;

- о с изграждането на локална мрежа за безжична връзка в с. Лозенец отключи правото и на хората по селата да получават бърз достъп до информация и административни услуги - чрез тази мрежа се подават и заявления по ЗДОИ.

- о довърши ремонта на читалище „Просвета“ (изгоряло преди 9 години);

- о с успешното реализиране на проекти отключи интереса на журналистите към добрите новини в община Стралджа.

Кметът на Община „Тунджа“ - Георги Георгиев получи **символична лопатка**, защото:

- о прокара пътища към бизнеса;

- о изгради нови улици в села на общината;

- о не позволи пътищата между общината и медиите да буренясат.

Скоро, по време на обществено обсъждане, журналистите ще връчат награда и на кмета на Община Болярово - Христо Христов.

Инициативата на медиите предизвика останалите администрации в областта, борещи се за одобрението на гражданите и журналистите, да подобрят практиките си по предоставяне на информация. Отчетът за двете години управление на кмета на Община Ямбол - Кирил Тодоров, беше просто подхвърлен на един от редовните брифинги, преди да се популяризира идеята за наградите. Сега в администрацията се чудят как да информират гражданите какво са направили от 2003-та година насам. Областният управител - Васил Петров, който иначе има две PR-ки, но не им позволява да информират журналистите за предстоящите си срещи, на 12 декември оповести отчет за първите си 100 дни управление, с молба медиите да му подкажат слабостите и да предизвикат гражданите за коментар по дейността му. Най-затворен за срещи с медии от ямболска област и с гражданите се оказва кметът на гр. Елхово - Димитър Димитров. Дори на обществено обсъждане, организирано по повод плана за развитие на общината до 2013 година, са били поканените подбрани хора. Това обаче ще се промени, надяват се представителите на медиите. А и признаци в тази посока вече има.

Програма Достъп до Информация

София 1000,
бул. Васил Левски N 76, ет. 3, ап. 3
тел/факс. (+ 359 2) 988 5062, 986 7709, 981 9791
E-mail: office@aip-bg.org
www.aip-bg.org

Редакционен екип: Александър Кашъмов, Антон Андонов, Гергана Жулева, Дарина Палова, Диана Банчева, Катерина Коцева, Кирил Терзийски, Николай Марекон, Фани Давидова

Оформление: Николай Марекон

Този бюлетин се издава в рамките на проект „Прилагане на Закона за свобода на информацията“ с финансовата подкрепа на Програмата за социална трансформация в Централна и Източна Европа (МАТРА) на Министерството на външните работи на Холандия.

©Програма Достъп до Информация

Материалите в това издание са обект на авторско право.

При цитиране позоваването на източника е задължително.

Изразените в бюлетина мнения и възгледи не ангажират и не отразяват мези на Министерството на външните работи на Кралство Холандия